

Prin. 6.

SOL MYSTICUS.

A Z A Z:

A' NEMES MAGYAR HAZÁBAN:
Nagy Méltóságokban világoskodó

MELTÓSÁGOS FEJEDELEM

GALÁNTAI GRÓFF

ESTERHÁS PÁL.

MAGYAR-ORSZÁGI

VICE-KIRÁLY PALATINUS.

A' Szentséges RÓMAI Birodalombéli

H E R C Z E G.

Nagy fok virtusokkal tündöklő,

TITKOS ÉRTELMŰ NAP.

M E L Y N E K

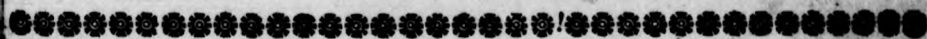
isteneffen lett el-nyúgovása után tartatott szomorú EXE-
QUIAIN Magyarazattal élő nyelvel Prédikálotta.

T I S Z T E L E N D Ő

VARGYASSI ANDRÁS. Köszegi, Nemes, és Szabad
Királyi Városnak érdemetlen Plébánusfa.

A' Kis-Martoni Tisztelendő PP. Franciscánusok
Templomában.

M. DCC. XIII. Esztendőben. Pünkösfd Havának XVI. napján.

Nyomtatt. Nagy-Szombatban az Académiai bőrükkel. Róden György által.

Sol illuminans per omnia respexit, & gloriâ Domini plenum est opus Ecclesi-
ejus. A' világosító Nap mindenüé el-nézett, és *astici 42.*
 az UR dicsőségével telyes az ő cselekedete.

Ok féle nyomorúságoknak keserűségé-
 vel el-tölt édes Hazánkban, szomorú gyász-
 ne-alatt méltán szomorkodó Egyházi, és Világi
 Méltóságos Méltóságok, Tekéntetes, Nagyságos,
 Nemes, és Köz-renden való Halgatók! Mit a-
 karnak valyon ezek a' ritka minéműségű szokat-
 lan Pompák? A' szomorúan csillagzó gyertyákkal
 minden felől meg-rakott; sok szép inscriptiókkal, dicsiretek értelmeit
 magokban foglaló irásokkal nagyon fel-ékesítettett *Castrum doloris?* A'
 Sötétes gyász-
 nek temérdeksége, és fokasága? Az egyben gyüleke-
 zet Méltóságos Esterhás nagy Familiának szive fájása, és zokogása?
Quid exivisti videre? mit jöttetek ide látni? Ugy-e? Hogy azokat a'
 szomorú exequiákat, mellyekben édes Hazánk egyik első nagy Ofz-
 lopának, Isten, és természet munkáikódáfi által nagy Méltóságokban
 helyezettett Méltóságnak *Parentáló*, az-az: Istenes, és becsületes
 emlékezetet magában foglaló utolsó tiszteléseget, három napon egy-
 más-után adandók vagyunk? De kinek szomorú pompája ez? An-
 nak-é, a' kiben egyben minden virtusok, jóságok, gyermekség, és
 vénség-nélkül csudálatosan egybe szerkeztettek? Annak szomorú
 pompája-e ez, a' ki az Isten Anyjának a' B. Szűz MARIANAK szüle-
 tefe napján az 1635-dik Esztendőben, a' Kis-martoni várban, nagy
 Familiájának öröme, Istennek, Királyának, 's-Magyar Hazának
 hasznos dicsőségére, születésében az életnek partyára, mint valami
 csudálatos második Moyzes, az emberi természetben, mint valami nád
 alkotmányban ki-tétetett vala? Annak szomorú pompája-e ez, a' ki
 felől néha napján a' nagy emlékezetű Zrinyi Miklós Gróff Ur, két
 kezén a' földről fel-emelvén, és meg csókolván ötet, ezt mongya va-
 la: *Quis, putatis, puer iste erit? magnus erit hic coram Domino, & multi in* Lucae 1.
nativitate ejus gaudebunt: Hic sapiens vir erit, & in via justitia successum Eccli. 3:
babebit.

babebit. Vélték-e, ki léfzen e' gyermek? nagy léfzen ez az UR előtt, fokban, ah! fokban fognak örülni az ő születésén, mert olly bölcs férfiú léfzen, a' ki a' jóságok útyán önnön magának nagy elő-menetelt véfzen. Oh adná bár Isten, hogy fok ilyen magzattya, szüldöttye volna Magyar-Országunk! Kinek szomorú pompája ez? Annak-e, a' kiben a' nagy emlékezetű M. Gróff, Esterhás Miklós, jó Palatinus Kegyelmes Urunknak Magyar Hazánk édes Attyának képe, hasonlatósága mindenképpen ki-ábrázoltatik vala? Annak szomorú Pompája-e ez, a' ki *in Domo Solis*, a' Napnak házában, fok autoritáfokat, dignitáfokat, és dicsőséges dicfireteket, önnön magának nagy méltán megnyert vala? Annak szomorú Pompája-e ez, a' ki a' szükséges tudományokban, mondhatnám *ad aliorum invidiam*, másoknak irigy bánatot indító buslakodására, csudálkozást érdemlő elő-menetelt vévén magának, az Országoknak el-járása-után, Hazájából nagy tisztekre, nehéz munkákra, és fáradságokra atta vala elméjét, erejét, és minden tehetségét? Annak szomorú Pompája-e ez?, a' kinek kedves Battyának M. Esterhás László Gróff Urnak, síralmas halálából származott szomorúságát, a' Sopronyi N. Vármegye Fő-Ispánysága, ez után az harmadik Ferdinánd Császár Komorniksága: ez-után a' Pápai Præsidiomos Várnak Fő-Kapitánysága vigasztallya vala? Annak szomorú Pompája-e ez, a' ki a' böldeg emlékezetű Leopoldus Felséges Romai Császártól arany kulcsot nyert vala, a' gratiákkal telyes Tárházaknak, és máfok előtt keményen bé-zárlott vas-ajtajoknak alkalmasb felnyitására? Annak szomorú Pompája-e ez, a' ki az 1653-dik esztendőben a' virágos hólnapnak 12-dik napján, nem a' külsők, és idegenek kertyeiben; hanem Nagy Familiájának ékeffen virágzó Házában valasztá, szakasztá magának azon kedveség mutató szép Rósát, a' mellynek példáját mutogattyák a' Czimérben az Orofzlány, és Griff körmei között látszó el-ágazott Rósák? Annak szomorú Pompája e ez, a' ki a' Sopronyi Generalis Diétában a' Felséges Király harthatós akarattyából, és az Országunkbéli Nemes Statusoknak egyenlő votumából, Vice-Királyságra magasztaltarék, a' következendő titulufokban foglalván, s-hirdetvén az ő nagy érdemit: *Pater Patrie, Pius, Fortis, & Fortunatus*. Nemes Hazánkunk, áratos, kegyes, erős, és mindenütt szerencsés Attya? Annak szomorú Pompája-e ez, a' kit Eleonora, Magdaléna, Theresia, Felséges Afzszonyunknak Magyar-Királyné Afzszonyásra való koronázattya, a' Felséges Leopold Császár, mint Guberniumhoz kívántató virtufokkal czimerezett Nagy Urat, belső titkos Tanácsfi közzé számlálta vala? Annak szomorú Pompája-e ez, a' kit másodík Carolus Spanyol-Országí Király, éppen igen ékes arany lánczal s-azon függő arany Báránnyal, mint valami máfo-

másodík emlékezetes Jáfont nagy becsülettal meg-tisztelt vala? Annak szomorú Pompája-e ez, a' ki Pofonyi Ország Gyűlésében nagy emlékezetű Felséges Jósef Urunknak Magyar-Országí Királyságra való koronázattya, a' szentséges Romai birodalombéli Herczegségnek méltóságával tétetik vala Méltóságosá? Végre még-is annak szomorú Pompája-e ez, a' Méltóságos Herczegnek Vice-Királyunk, Magyar-Országí Palatinusunk, Méltóságos Galántai Gróff Esterhás Pál Fejedelmi nagy személynek, a' ki számlálhatatlan nagy érdemi után; fok csudálkozást érdemlő, Isten, Király s-Haza dicsőségre való emlékezetes cfelekedeti után, örömeft meg halni kívánó, litesen, es bátor Refolutiói-után, ezen 1713-Eszttendőben, Böjt-más Havának 26-napján, élete esztendeinek 78-számában, *plenus meritis, & virtutibus*, mint minden féle jóságokkal, s-érdemekkel telyes nagy Fejedelem, *Latate* Vasárnapon, szentül múlt vala-ki ez árnyék világból?

Ha úgy van, hogy ez a' Pompa, annak szomorú Pompája, a' kinek dignitást, s-méltóságit, immár csak igen summálon illetem; Jaj nekem tudatlan, együgyű, elégtelen Prédikátornak! miként mérészellyem én ezt, a' fok féle Méltóságokkal Méltóságos Méltóságot gyarló, és hebegő nyelvemre vennem? Mindazonáltal, nagy hálaadatlanság volna tőlem az-is, ha édes Hazánk, s-Nemzetünk édes Attyának utolsó tisztefégre, avagy inkább mondgyam, örökké fennmaradandó szép emlékezetére mindnyájunktól igen meg-érdemlett dicséretének, meg-kötném nyelvemnek tehetségét, a' midőn *laudans illum opera ejus*: minden féle nyilván dicírik őtet, az ő dicsőséges cfelekedetei.

Hogy pedig méltó dicséretének matériáját, formáját nyomosba.. vehessem fel, emlékezem az Ægyiptiusok szokására, kik, midőn valamely Királyi, avagy Fejedelmi személyt az ő minéműségében, némimű *Symbolum* példázat alatt, jeleffen ki-képezni, s-ábrázolni akartak, a' csudálatosan csillagzó kék égnek határit sebessen el-járó Napnak, mint Plánéták Királyának mását irták-le, és a' Fejedelmi nagy embernek minéműseit, a' világoskodó Napnak tulajdonságival ábrázolták le. Mert ugyan-is a' minémű a' világosító Nap az Egek tartományain; ollyannak kell lenni a' Fejedelmi embernek, az ő birodalmának, s-Guberniumának határin: és miképpen a' minden állatokat örvendeztető, vidámitó, éltető Napot, nagy kedvelve szemlélik a' teremtett állatok, a' kik tudnia-illik szeretői az ő világosságának s-melegségének: Ugy szintén a' nagy Méltóság, s-Tisztbéli személy élete járásának jó példait-is, melly másoknak sokképpen hasznos, nagy kedvelve nézik szemlélik a' Birodalombéli számos Népek. Világosító Napnak tituláalom tehát a' mi emlékezetes Méltóságos Fejedel-

jedelmünket, édes Hazánk Vice-Királyát, Palatinusát, buzgó szível heveskedő Attyát, Galántai Gróff Esterhás Pál jó kegyelmes Urunkat: és ha Antónius Császár Cleopátrától születtetett, de virtusokból szükölködő Fiát Napnak irattatta, a' Nap arany sűgárral, mint valami szépen fénlő öltözettel környül vévén ötet, a' kevélységnek füstölgő hivságából: én sokkal méltábban, 's-helyesben titulálhatom, mondhatom, virtussáival mindenüé el-nézö, érdemeivel világoskodó Napnak, a' mi már fen nevezett Méltóságos Fejedelmünket. Té-szek azért ez órának folyása-alatt, ezen előttünk szépen fen-álló *Castrium Doloris*nak Koronás, avagy Herczegi süveges tetejére egy fényessen világoskodó Napot; az alkotmányok négy részére függesztem az Oroszlány; a' Rák; a' Mérték; a' Szűz égi Jeleket, mellyekben miként világosított a' mi titkos értelmü, dicsiretes, és dicsőséges Napunk, és miként voltak tellyesek az URnak dicsőségével az ő cselekedetei, meg-mutatom: az-után az el-nyűgovó Napnak búcsúzásaival, beszédemet bé-fejezem. Ha mi fogyatkozás esik beszédemben, annak kell tulajdonítani, hogy, miként az égi Nap *extinguitur* mine lumen: Világával a' szemnek világát meg-homályosította: úgy az én elmémnek tehetségét, a' mi titkos értelmü Napunknak világosítása meg-tompította.

Ecclesiastici 42. Sol illuminans per omnia respexit, & gloria Domini plenum est opus ejus. A' világosító Nap mindenüé el-nézett, és az UR dicsőségével tellyes az ő cselekedete.

Psal. 18. A' Soltáros, és Koronás Pórfétának bizonyítása szerént. *Cæli enarrant gloriam DEI, & opera manuum ejus annunciat Firmamentum.* Az Egek az Isten dicsőségét beszélik, és az ő kezei alkotmányait hirdeti az erőtség. Nemesb, Tekéntetesb alkotmányja Istennek az Egeken tündöklő Plánéták között nincs a' Napnál, kit *Luminare majus* nagyobb Világosítónak nevez az Isten könyve. Annyit akar ezzel mondani, hogy az Egeken fénylő alkotmányok mind beszélik ugyan az Isten dicsőségét, de mindeneknél nagyobbban beszélik a' mindeneket világosító Nap. En immár itten a' Méltóságos Esterhás Familiát nevezé egy szép Csillagos Egnek; azért a' mint Abrahámnak áldása e' *vala Isten-től: Benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellæ Cæli, & faciam Te in Gentem magnam.* Meg-áldalak tégedet, és meg-fokasítom a' Te mago-

magodat mint az égnek csillagit, és nagy Nemzetre tézlek Tégedet: úgy hasonló áldását Istennek látjuk bé-tellyesedetnek lenni, a' Méltóságos Esterhás Familián. Ennek a' nagy Méltóságú, 's-edgyütt nagy érdemü Familiának egein Nap módgyára fokan tündöklöttek, 's-dicsőségeskedtek Nemes Magyar Hazánk, és a' Felsőes Auszriai Ház hiv szolgálatyában, de most egyebeket félre hagyván, csak ama' böl dog emlékezetü Galántai Gróff Esterhás Miklóst, Magyar-Ország jó Palatinusát, szerelmes Hazánk édes Attyát emlitem, mint bizony a' Méltóságos Esterhás Familiának egein mindenüé el-nézö, 's-világosító Napot, a' kinek Isten, Király, 's-Haza szolgálatyában érdemeskedő nagy dolgait, mint hogy ki nem beszélheti vala Méltóságos Dietrichstáin Cardinalis, csak ezen summában foglalta vala érdeminek fok értelmeit: Oh Országodnak erős őltalmazója! fok nagy virtusok nemeivel szép Familiádnak ékesítője! ellenségeinknek hatalmas meg-győzője! A' kinek kiváltképpen való buzgóságát a' Religio: Meg-változhatatlan hitit a' Császár: soha meg nem sértődötte igazságát az Ország: meg nem rántorodó erőtségét a' Respublikák: eléggé nem csudálható okofságát a' Provinciák: Istent tisztelő áitatorfóságát az Isten dicsőségére épült alkotmányok beszélik, prédikállyák, magasztalják!

Hozhatnám itten elő (ha szivedet meg nem szaggatnám, oh keferedett Méltóságos Esterhás Familia!) hozhatnám itten elő, amaz édes Hazánk szerelmével heveskedő négy fényes Napoknak actióját, úgy-mint Méltóságos Esterhás László, Ferencz, Tamás, Gaspár Uraknak emlékezetes nagy dolgát, kik a' keresztyenség természet-férent való ellenségével, vitézi bátorságból szemben szálván, és meg-harczoiván a' Nagy-Vezekényi Falunál, az 1652-dik esztendőben, *pro Deo, Rege, & Patria*, önnön magoknak fel-áldozásában, tulajdon vérek ki-ontásával pecsételék-meg az Istenhez, Királyhoz, 's-Hazához való igaz hűséget.

De nem akarok fájdalmakat fájdalmakkal újítani; hanem térek ahoz a' Méltóságos Esterhás Familia csillagzó egein fényeskedő dicsőséges Naphoz, a' melly ama' böl dog emlékezetü Méltóságos Esterhás Miklós, jó Palatinusunknak, Istenes, de másként Hazánk nagy szomorúságára lett halála-után fel-tetzett vala a' Méltóságos Esterhás Familiának egein, az 1635-dik esztendőben.

Tégedet illetlek, nevezlek itten Méltóságos Galántai Gróff Esterhás Pál, Nemes Országunk jó Palatinusá, Vicé-Királya, Szentséges Római Birodalomnak egyik Herczege!

Ah szomorú Halgatók! Bizony *magni Parentis, magnus Filius!* a' fényessen dicsőségeskedő nagy Napnak éppen mássa ő, a' ki, nem ke-vele-

velebbé hevülvén-meg a' dicsőséges nagy dolgoknak követésére, mint édes Ura Attya, azon nyomban jártatya vala élete Napját, iffiúságának nagy fok szép reménségekkel tellyes Hajnala-után, a' melly virtusok nyomában, tudgya vala édes Attyát jártnak lenni. Itten azért a' mi fel-kelő titkos értelmű Napunk, követvén az egekben járó Napnak tulajdonságát, (a' ki fel-költében leg elsőben-is a' magós hegyeket szokta meg-látogatni) a' Felséges Romai Császárok, és Magyar-Országai Királyok Udvarait kezdé-meg udvarolni, kik között első vala Harmadik Felséges Ferdinánd Császár. Ez, látván ezen Napnak termetében az iffiúságnak becsűs ékéségeit, a' nyájaskodásnak rendes módgyait, a' jó complexióknak, 's-magokat ő-benne mutogató quálitásoknak, minéműségeknek jeleit, méltán szerethető virtusoknak neveit: 's-más felől ő-benne álmélkodva szemlélvén *Symbolum Gratiae* a' mindennemű kedveségek képét, *tanquam ad altiora natum*, mint bizonyosan nagyra menendő Urat, őtet mint Isten dicsőségével, és a' Nemes Haza hasznával tellyes dolgokra igen alkalmas Férfiat, fő Komorniksággal becsüllé-meg, és *in hoc Sole posuit tabernaculum suum*. 'S leg ottan nem csak Tárházának kincseit; hanem mások előtt el-rejtett dolgainak titkait-is neki concredála, ő-reája bizá.

Pfal. 18.

Sol in Leone. Lemma.

De innen fellyebb kelvén a' mi titkos értelmű Napunk, lépék az Oroszlány Jelben, méne a' Felséges Leo Leóópold Császár udvarában, szolgálattyaiban. Itten meg-bizonyitá ő, hogy, *majores excitavit astus*, a' Nap tulajdonsága szerént, nagyobbban heveskedett az Oroszlányban. Mert alig lén értésére, hogy amaz híres Kanisa Várának meg szállására plóquadálására, és annak vidék Tartományainak Török iga alá való ki-szabadítására kellene menni, ő-mingyárt maga költségén egyben szerzet haddal, és egyéb ahoz kívántató vitézi készülettel meg-szálván Kanisát, midőn másoknak jó példájára, a' csatákon, és ellenkezéseken vitézi bátorsággal mindenütt a' seregek előtt járna, azon ellenkezése-közben, *in ipso certaminis astu*, el-lővé fején a' süveget a' bátyárúl ki-lőt golyóbis. Meg-mutatá ő itten, hogy Mártnak fia volna, mert, ha fok vitézi szivek = ilyen veszedelmes esetekben igen meg-döbbentek, félemlettek-is, de nem ő; hanem *majores excitavit astus*, nagyobbban heveskedet: midőn ezen történet-után tizen-ötzdori erős csatával szorongatá-meg az ellenséget, mindenkör győzödelmessén térvén vizsgálta a' csatázásról. Ez-után ki győzné elé beszélleni, minémű heves munkálkodásokat vitt végben ez a' dicsőségeskedő Nap az Oroszlányban. Tetsék-meg azokból a' dicsíretes maga viseléseiből, mellyek harmincz hat esztendeiglen nevezetes Hadi-tízteket viselő vitézi uraságában, mindeneknek eleiben

terjeszt-

terjesztettek. Mit beszéllenek vallyon az 1662-dik, 1663-dik, és utánna való esztendőknék rendeiben mivel számatlan nagy dolgai operációi? midőn amaz nagy erős Hadi bajnak bődlog emlékeztető Zrinyi Miklós Gróff Ur volna az hadi állapotokban jó példa adó tanító Mestere? Ki mondhatya-meg, mit mivel a' Törökkel való húzomos hadakozásokban? mit mivel Viz-várnál? Az Eszéki hidaknál? Zrinyi Ujvárnál? mit mivel amaz igen nevezetes emlékeztetes Rába viz-mellyéki Szent Gothárdi harcznál, ezer öt száz számú maga pénzén fogadott vitézi személyeivel? mit mivel ellenség kezében eset fok erősségeknek meg-szállásában, vivásában; győzedelmes meg-vételében? Szóllyanak ama' nevezetes Illova, Arva, Kasza, Likava, Aranyas-medgyes nevű helyek, a' kiknek meg-vételében, az sulyos hadi terhnek nagyobb részét a' Magyar Generális Gróff Esterhás Pál hordozta, viselte. Szóllyanak azok a' nagy dolgok, mellyeket ő ama' Török markában lévő híres Ersek Ujvár ellen vetetett vég-Házak-béli Generáliságában számtalanszor diadalmassan végbe vit az ellenségnek meg-szégényülésével, a' kereszttyénségnek nagy vigafztlásával! Szóllyanak a' Bánya-Várafok tájan mivel fok szép actái! Szóllyanak végre azok az heves, és buzgó munkálkodások, mellyek által az édes Hazánk kebelében pártoskodókat ennéhány izben, vagy fegyverrel, vagy atyai kegyes intéssel, 's-jó észre hozó tanácsal, fok munkák, kölcségek tétele-után le-csendesítette, és az illendő hűségre vizsgálta hozta. Nem győzném ma elő-számlálni dicsőséggel tellyes cselekedetét a' mi titkos értelmű Napunknak, mellyeket ő az Oroszlány Jelében a' Felséges Leopold Császár hűségében, *pro Deo, Rege, & Patria* végbe vitt. Melly dicsőséges cselekedeteket nem lehet a' Felséges Austriai Háznak jutalom nélkül hagyni, hanem minek-utánamár titkos tanácsággal, fő Hóff-Mesterséggel, Aranyas-külcslal, Arany lánczos báránnyal, Fő Generálisággal, Palatinusággal, Vicé-Királysággal meg-tízteketett volna, mint nagy érdemű Fejedelmi személyt, Szentséges Romai birodalombéli Herczagséggel tévé Felséges Leopold Császárunk méltóságosá. Még itt sem vala elég a' már fejére tétetet Herczegi süveg, az ő nagy érdemihez képest, hanem ekképpen szóllitá-meg őtet Felséges Leopoidus Urunk: *semper benè de nobis sensit PAULI: bonum certamen certasti, cursum consummasti, 4. 7. 7.* *fidem servasti. Quid itaq; à nobis exigis premij?* jó harczot harczoltál, a' fűtást el-végezted, az hitet meg-tartottad: micfoda jutalmat kívánsz tehát mind ezekért tőlünk? Felele ő: *Non aliam, Augustissime, nisi Te, nem mást, Felséges Uram, csak tennen magadat, kegyelmes affectióid-dal kedvelléledel együtt. Akkor, in singularem gratiae Caesaricae iustissimam, a' Császári gráciának kiváltképpen való jelenségéül, bizonyosága-*

a. Tim. 4. 7. 7.

ül Felsőes Leopold Urunk , a' maga tulajdon nevéből az első arany characteres betűt, melly az L. adá nékie örökös ajándékul, és téteté azt az ő czimerének közepére, melly-is akármelly drága *numifinánál* nagyobb kincset foglal önön magában, mert ez annyit téfzen *totus sum PAULE.*

De ha talánd ezek valakitől, inkább világi, mint Isteni dicsőséggel tellyeseknek láttatnak, mennyünk tovább az Oroszlány Jelben, mellyben a' mi titkos értelmű Napunk *geminat incendia:* duplázza kertőzteri az heves buzgóságból indúlt operációkat munkálkodáfokat. Hallyuk-meg miként dicširik őtet az Isten dicsőséggel tellyes cselekedetek. Mit beszéll vallyon, ama' Fertőmellyéki csudálatos Bóldog Afzfzony képével kincses helyen, általa nagy summás kölcségből, a' Seraphicus Szent Ferencz Szerzetes Familiájának számára éppitet Szent Klastrom? Mit beszéll amaz Esterhás Familiának őrizetért, még első fundamentomában-is Szent Mihály Archangyalnak dedicáltatott Fraknó Vára-alatt, ő-általa a' Bóldog Afzfzonyt tisztelő Szerzetes Serviták számára nagy summában tólt Klastromi épülete? Mit beszéll ama' Lánsér Vára mellől meszfze el láczó Kamaldulensis fanyarú életű Barátoknak fundált lakása? Mit beszéll a' Kismartoni Városban a' Szűzek Völégénnyének, szűzesség kincsevel kedveskedő Szűz Apácák számára rendezsen épült alkatmány? Mit beszéll azoknak a' Szent Templomoknak száma, kik ő általa vagy fundamentomból úijonnan épültek, vagy elébbi úszdögdkből, és szennyekből ilendő ékéségekre vétettek? Mit beszéll a' Szent Templomokhoz lett apparamentumoknak fokasága? Mit prédikál Magyar Országban, Ausztriában, Styriában, és másutt fenn álló Oltároknak, Statuáknak, Oszlopoknak, summában méltán vehető drága kölcségekből épült számlálhatatlansága? Mit beszéll amaz áitatoság indító, a' bűn fagya által meg-keményedett sziveket, Urunk keserves kinnya, és halála eleven emlékezete által pœnitentiára, és údvőlségre meg-lágyító fok ezerekből álló Kis-martoni Kálvária (kinek kevés mását mutatya Európa) a' mellette épült Residentiával együtt. Bizony ezek nem mált beszélnék, hanem, hogy a' mi titkos értelmű Napunk, mindené el-nézett, és az UR dicsőséggel tellyes az ő cselekedete.

A' Napnak tulajdonsági között nem utolsó ez, hogy *ad intra* önön magában világoskodni, és heveskedni nem tartya elégnék, hanem *ad extra* másokat-is világosít, hevit, melegít, segít. Illyen tulajdonsága vala a' mi titkos értelmű Napunknak, a' ki oh mennyi számlálhatatlan testi, és lelki képpen szűkölködő szegény felebarátira terjesztette világosító, melegítő, segítő erejét! Mit mondanak a' szegények tartására fundált Ispitályok? mit mondanak a' fogyatkozot-

rakkal

rakkal közlött testi, és lelki irgalmaság cselekedetei? mit mondanak azok a' mélyeseges alázatoságból rendelt cselekedetek, mellyek által ő minden ezrendők forgásában Nagy csőtörtőkön a' köldűfokat bé hivatván, nagy becsülettel traktálván meg vendégelvén, az-után azoknak mocskos lábait rendre mosogatta, csókolgatta? Tanúlyatok itten ti szegényeket meg-útáló világ kevélyei! ezek mind Isten dicsőséggel tellyes dolgok! mit mondgyak az ő lelki irgalmaságáról? nem hozom itten elő akárminémű tudatlanoknak lelki oktatását, hanem az eretnekekkel hitünk ellenségivel való bánásának módgyát. Az Egyiptusok szokása szerént (kik a' Napot egy álló egyenes veszfző tetejére írják vala) veszfző szálon vigyázó Nap vala ő, mert a' maga dominiumiban uraságiban, ha valamely hitünk ellenségeit meg sájdította, azonnal, vagy irgalmas oktatásának erejével, vagy veszfzeje sújtásának Istenes kényszerítésével, az jószágos cselekedetek által munkálkodó gyűmölcsöző Romai igaz hitre hozta, és hogy ez illyen áitatos dolgát külső czeremóniás állapotokkal-is, még a' veszfzedelmek-között-is erősfise, szokatlan Prócessió járásokot rendelt, semminémű kölcséget azoktól nem szárván. Nem hozom itt elő amaz ezten-dönként sok ezer summákból álló Czelli Prócessiókat, kiknek alkalmatoságával, Sidók, Törökök, és eretnekek jöttek szent keresztségre, és igaz hitre: hanem csak azt emlitem a' dolgot, melly Pápán történt vala ő-véle. Midőn ő az UR napi Prócessiót e' Pápai Városban, eretnekséggel el tólt helyben áitatosfan bé-vitte, és maga jelen léteben folytatta volna, egy ablakról valamely gonofz eretnek hozzá sűté puskáját, úgy hogy, ha a' szent kezdetnek érdeme nem óltalmazta volna, életének vége lett volna &c. Ezek 's-több effélek csak arra valóak valának, hogy a' másokat világosító, melegítő, segítő Napnak jó téteményei mindeneknél isméretségben lennének. &c.

Most lássuk immár, ez a' mi dicsőséges mindené el néző 's fényes Napunk, mit cselekedett a' Rák jelben. Nem elégszik meg azzal a' keresztyéni tőkéletesség, hogy valaki jót cselekedgyék, hanem azt-is kívánnya, hogy *declina à malo, fac bonum*, jót-is cselekedgyél, de azomban a' gonofztúl-is őrizkedgyél. Vala követője e' régulanak a' mi titkos értelmű Napunk; mert midőn az 1683-ezzen-dőben, ama' nagy baromi Török erd, más fok véle czimboráló gyűlevész haddal, Hazánk minden felé pufztitása, rontása-után a' Felsőes Ausztriai Háznak emporiumát meg-szállotta volna, a' mi titkos értelmű Napunk, mindenektől el-hagyattatván, az Ezekias Napjának hasonlatoságára, tiz lineával hátra méne, *vestigia retrò*: vévé magát Fraknó Várába. Hitegetik vala őtet a' Fő Vezér, és a' pártosok fejei, enged-

Ex Macrobio. libr. 1. Cap. 11.

Sol in Cancro.

Pfal. 22.

2. Regú. 20. §. 11.

ő nem

Ő nem akara ezeknek gonofzságokban részesülni, és mindenkor megtartott hűségében leg kisebb ecclypfiſt ejtenie. Akkor egynéhány ezer jobbágyinak vezedelmeſt halván; minden Curiáinak Udvar házáinak, jóſzáginak lángallását látván; két millium ſummát fellyül halladó kárnak nehézségét érezvén, magát, és az ővéit Iſtennek áldozó békeſségés-tűréſſel, rendben hagyván keveſes embereit a' Várban, maga kedves Feleſégevel (hátráb akarván állani a' gonofz alkalmatoſſágoktól) a' Styriai hegyes, völgyes, kőſziklás Tartományokon, a' rabló, puſztító Tatárok félelme, és vezedelme közdött-is, méne Lynczben Félſéges Leopoldus Urához. De nem ſokára meg-térvén a' rút há-

Lemma.

borúnak ſzél-veſze, a' mi Napunk-is, *ſuperatâ tempeſtate novatur*; meg-újíjula, fel-derülvén a' kereſztyénség homályos ege, és mellé adván magát, a' Lengyel Orſzági Királynak a' kereſztyénség akkori Bajnájának, meg-muratá a' Bécsi harczon tehetségének erejét. Az itten meg-lett emlékezetes victoria-után ennehány ezer Magyart ſzedvén őſzve maga hó-pénzén, méne Búda meg-ſzállására, itt-is, a' már ſok izben meg-tanúlt hadi praktikája ſzerént, jó hirt nevet ſzerelvén magának, méne honnyában nagy tizſteinek Iſteneſſen folytatására, az az: lépék a' mi világofító napunk a' Mérték Jelében.

Tizſztei 's-Méltóſági ollyanok valának a' mi mindenűe el-néző dicsőséges Napunknak, mellyek nagy, és ſulyos dolgokat foglalnak vala őnnön magokban: ezekben a' tizſztekben tartván ő a' Guberniumot, azt a' tekélltetéſég ſzerző két virtust ſzűntelen maga el-öltö viſelte, a' kik nélkül a' Reſpublikákat, és ſtátufokat ſzűndőséſſen 's dicséretelſen nem gubernálhattya a' nagy tizſztbéli ſzemélly: ezek pedig az igazſág, és irgalmatſág. Minek-utánna igen tanúlt, és olvaſot, 's-nagy elő-menetelű Fejedelemmé lett volna ő, ama' Spanyol-Orſzági harmadik Fűlöp Királynak *ſymbolumát* példázattya ſzűntelen elméjében tartya vala, a' ki az olaj ágat, az irgalmatſágnak képét a' meny-űtő kövel, melly az igazſág keménységének ábrázolója, egyben kötvén illyen iráſſal *Lemmázza* vala azt: *In opportunitate utrumque*. Innen a' mi Méltóſágos Palatinuſunk, avagy mondgyam édes Hazánk egeit mindenűe el-néző ſzemes, és vigyázó Napunk, mindenkor ſzemében, elméjében tartotta a' Mértéket, mellynek egyik ſerpenyőjében olaj-ágat, a' másik ſerpenyőjében éles kardot tart vala, ez iráſſal *in opportunitate utrumque*. De olly egyarányú nehézzéssel timporállya vala ő ezeket, hogy ſem igazſágot az irgalmatſág sérelmével, ſem irgalmatſágot az igazſágnak rövidségével nem ſzolgáltattott. Mind a' kettővel úgy élt, a' mint édes Hazánk Törvényes könyvében: Prolog. Tripart. Titul. 14. olvaſta: *Judex nec debet eſſe nimis crudelis, nec pius nimis*. A' ki Törvényt téſzen, és máſokat igazit, annak ſem i-

Sol in
Libra.

igen keménynek, ſem igen kegyeſnek, engedelmeknek, nem kell lenni: mert mind az igaz, hogy *nimia pietas diſſolutionem diſciplina parturit*, a' fölöttéb való kegyes engedelem a' fenyítékeknek el-öſzlását ſzerzi. Mind az igaz, hogy *juſtitia modum ſuum excedens crudelitatis vitium gignit*. az illendő, és rendes módgyát meg-halladó igazſág, kegyetleneſégnek vét két okozza. Midőn azért ő, a' mi fényeskedő Napunk, minden dolgait panasz-nélkül akarná kormányozni, a' Poéták iráſa ſzerént (kik néha napján, négy kerekű dicsőséges ſzekerén látatnak vala hordozni a' Napot) midőn, mondám, dolgait panasz nélkül akarná kormányozni, ama' négy Cardinalis virtust vévé eleibe, tudni-illik az igazſágot, az okoſſágot, a' mértékleteſéſéget, és a' ſem-miben meg nem tántorodó erőſéget, kik *nobilis quadriga virtutum ſunt, quâ in Calum vehimur*: a' mi ſzűndőségre vivő ſzekerűnknek négy kerekű, a' bölcs tanító elmék ſzerént. Ezen a' négy kerekű ſzekerén jártattya 's-hordoztattya vala magát a' mi dicsőséges Napunk a' Mérték Jelben, és azért a' gyűlölséget, rendetlen kívánságot, félelmet, emberi tekintetből ſzármozot ſzeretetet (mellyek gyakrabban meg-veſztegetik az emberek eſzét, elméjét) félre tévén ő, merő olly cſuda módon tündöklöt élete, és jó erkölce dicsőséges ſzekerében, hogy minden ſullyoſító, és könyebítő circumſtantiákban, minden haragos indulatokban, minden nehéz kedvekben, minden ellenkező dolgok ſzenvedéſében, és még ſokſzor halálolſſan meg bántódott ügyében is, a' Mérték ſerpenyőben egyűvé cſatolt virtufoknak igazgatásából orczájának ſzépén moſolygó Napja, ſemmit máſt nem mutatna, az igazſággal cſudálatolſſan egyben mértéklet irgalmatſágnál, kegyeſnéſnél, békeſnéſnél, és a' cſendes gratiákkal kedveskedő ſzép ſűgározáſoknál.

Fabula applicatur.
Ex Petro Caniſio, Quaſt. 2.

De mennyűnk immár innénd-is a' Szűz Jelre, és ſzemlélyűnk-meg, mit mivel a' mi titkos értelmű Napunk a' Szűz Jelben. Az égi Nap felől azt tartják az Aſtologiában tanult bölcsék, hogy midőn a' Szűz Jelben lépik, *temperat iras*: meg-mértékli, le cſendefitiheves forróſágát. A' mi titkos értelmű Napunkat ha meg viſgállyuk, bizony az ſzűletéſe napjától fogvaſt, (melly vala a' Szűzek Szűzének napja, ki múláſa, vagy Iſtenes el-nyűgováſa napjáig, melly-is, ugyan jobbára Böldög-Aſzſzony napján lett vala) mindenkor leg inkább munkálkodot a' Szűz Jelben, miért vallyon? nem másért, hanem hogy *temperet iras*. A' bűnök miá meg-haragut Iſtennek, az Iſten Annyában a' Böldögſágos Szűzben ſzám-talanſzor el-öltſa haragját! E' vég-re cſudálokazáſt érdemlő dolgokat, Iſtennek, és Szent Annyának dicsőséggével tellyes cſelekedeteket vit végben a' mi cſudálatos Napunk. Hová cſelőzot vallyon amaz emlékezetes drága Czelli Böldög Aſz-

Sol in
Virgine.

szony Oltárának szives buzgóságból lett csináltatásával, és a' számtalan kölcségből álló Czelli Prócessióknak esztendőnként való áitatos meg tartásával? ut *temperet iras.* Hová czélozott akkor, mikor az eretnek ség, és más istentelenség mérgétől meg-vefztegetődött, és Szent István első Királyunk által inditott áitatoságról el idegenedet Magyar nemzetnek áitatosága fel-elevenítéséért meg-újításáért, fáradságos nagy munkákkal minden országokból a' csudálatos Bóldog Afzszony képeit, a' csudák Hístoríáival egybe szedné, és egy könyvben a' Magyarok eleiben terjesztené, a' mint bizony ezt nagy áitatosán, 's fok lelkeknek gyümölcsözésével végben-is vitte? *Ut temperet iras.*

Hová nézett akkor, a' mikor némelly nevezetes helyeken, vagy Laurétomi Kápolnákat, vagy más néven nevezett, Bóldog-Afzszony képeivel kincses Templomokat építet, buzgó szívből ki adott nagy kölcségekkel? Hová nézett akkor, a' mikor ama' nem régen nyomtattatott szép könyvecskét ki-bocsátotta, fok Országok eleibe terjesszette, melyben a' Bóldog Szűz Maria tiszteléseért magát akár hol, és mi módon fel-áldozni kívánó szível, és elméjével, az Isten Annának makula nélkül-való fogantatását erős argumentomokkal, támogató okokkal meg-bizonyította? Hová nézett akkor, a' mikor a' Bóldogságos Szűz Templominál, és Oltárinál esztendőnként Szombath napokon a' Törvény-ízerént fel-szentelt Papokkal szent Miséket, a' szegény koldúfokkal pedig Ave-Mariákból kötött Koronákat szolgáltatott? Hová nézett akkor, a' mikor ama' szép reménségeket, és üdvösleges vigasztalásokat magában foglaló, nagy szent példakkal 's Hístoríákkal tellyes Szombat-napi könyvet ki-bocsátotta? Hová nézett akkor, a' mikor ama' nevezetes Héfflányi csudálatos Bóldog-Afzszony képét (mellyet ugyan az Héfflányi föld házban még ifhúságának idejében a' földöz személyeknek szokott csintalansága el felejtéséért, állitot vala fel:) nagy áitatosággal, rendes Prócessiótarrással maga drága öltözetéből csinált ékefitő ruházatban a' Kismartoni emlékezetes Kalváriára fel-vitte, és a' számtalan nagy csudákkal való tündöklésre, minden féle Nemzeteknek látására 's-tisztelésére azon Kálvária oltárán díszessen helyhezette? Ha a' régiebbekről akarunk hallani? Vallyon hová nézett akkor, a' mikor, halván, hogy a' pogány Török nagy rontó pufztító erővel meg akarná szállani az Ausztriai Bécs-Várasát, el-méne ő nagy buzgósággal, és a' Fertőmelyéki Sz. Laurétomi Bóldog Afzszony csudálatos képeit, alázatos reverentiával fel-vette, és áitatosán vitte a' Szent Mihály Archangyal őrizete alá ajánlott Fraknó Várában, az hol-is Tár-Házában mint minden kincsei között leg drágább kincset, nagy tisztelésben tartotta az háborúnak meg-téréséig: az háborúnak meg-térése-után pedig azon

azon két Szent Képet jószágiból szép rendes áitatosággal fel-készült embereinek nagy számú késerő seregei közdöt, maga-is mindenütt a' Sz. Képek mellett gyalog járván devotizálván, vitte, és tette azokat az ő szokott helyekre?

Ezekben az Isten, és Szent Anna dicsőségével tellyes cselekedetekben, mindenütt arra nézett a' mi csudálatos Napunk, hogy a' Szűz Jelben illy Isteneffen munkálkodván *temperet iras.* Csendesítse, engesztelje a' Szűz Anya tiszteletivel 's-érdemeivel az Istennek bűneink miatt fel-lobbant haragját.

De oh szomorú jaj! midőn a' mi csudálatos Napunkat méltán dicíró cselekedeteket jó kedvel számlálnám, imé látom a' mi fényeskedő Napunknak álló helyéből le-ereszkedését, el-nyúgovását! ah! szomorú Halgatók! Légyen bár Fabula költőt dolog a' Poétáknál hogy valaha az Egi Nap az égről le szállott, és a' tengernek mélységétől el-merítettet: De valóságos igazság ma előttünk, hogy a' mi fok jószágokkal érdemeskedő Napunk le száll nagy Familiájának csillogzó egeiről, és az halandóság Tengerének mélységétől el-meritetik! Az első ember bűnének sóldgya fizetéséből *monumentum*ban (melly annyit téfzen, hogy *moriens ruentem*) koporsóban tétetik! De itt-is csak azt mondhatjuk felőle: hogy ő, *jacens quoque miraculo est*, még fektében-is csudálatos! ennek nyomozására, vezsem elő ama' *Solis Colossus* Plutarchus lib. 34. Cap. 7. nevű Napnak álló képét, mellyen Cháres Lyndus híres Mester ember 12-esztendeig munkálkodot vala. E' képe a' Napnak midőn a' nagy Föld indulátnak miatta a' földre le-esett volna a' mellette által menők álmétkodván annak minéműségén azt mondgyák vala: *jacens quoque miraculo est* &c. Ah szomorú Halgatóim! az Isten, és a' természet nem 12. esztendők forgásáig, hanem éppen 78. esztendők folyásáig foglalatoskodot a' mi csudálatos Napunknak fen-áltatásában, oh melly csudálatos vala Isten dicsőségével tellyes cselekedeteiben! De le fektetvén őtet az emberi halandóságnak kételenítése, (a' mellynél már nem lehet nagyobb föld indulás) mondhatom felőle, hogy fektében-is csudálatos! Három okból. *Első* ez, hogy halála előtt nem igen fokkal, meg-látogatván azon koporsót a' melyben feküendő vala, meg-halván, belé fekűék abban mások láttára nagy vigan, mert jó lelki ítmérettel, (bizony szép lelki föld indulás vala ez, mert mások emlékezetére is a' rettentő halálnak meg-rémülnek, és félig el-halnak) és fektében e' szókat mondgya vala: *Hec requies mea in seculum seculi* Psalm. 131. *hic habitabo, quoniam elegi eam* &c. Második csudas dolog ez ő benne, hogy most koporsóban fektében-is, egyenes szemmel nézi azt a' Bóldogságos Szűz Képét, a' kit belől a' koporsónak földelén orcájának arányában igen szépen ki-irattatott vala még éltében, hogy hól-

ta után-is örvendve szemlélye annak ábrázattát, a' kinek anyai kegyességét, 's-méltóságát tellyes életének rendiben minden áitatófággal tisztelte. *Harmadik* Csudás dolog, és jóra mutató példa ő benne ez, hogy már koporsóban fektében-is, sok szent helységekbeli Szerzetes férfiaknak osztoгыtta alamisnáját, magának, kedvelt Feleségének, és Méltóságos familiájából ki holt lelkeiknek vigasztalására. Az Ferró-melleyéki PP. Franciscanusok véfznek 500. forintokat: A' Laurétomi Szerzetesek véfznek 500. Az Kis Martoni Barátok véfznek 500. A' Posonyi Kapucinusok 500. A' Sopronyi PP. Franciscanusok 500. Az Lékay Szerzetesek 500. A' Bondorffi Paulinusok 500. A' Bécsi Halottak Kápolnája 500. forintokat. Az Czelli Bóldog-Afzszony Szerzetesli 500. Az Talli Bóldog Afzszony tisztelői 500. forintokat. Mind ezek mondandó Szent Misékre osztoгыttatnak. Ezeken kívül a' Kis-Martoni szép emlékezetre való Criptás Kápolnánál, esztendőök forgásiban, mindennapon léendő egy egy Szent Misékre a' Légále interes szerént, mégyen három ezerből álló summa, hogy valamennyi nap vagy on az Esztendőök forgásában, annyi számú Szent Misék mondassanak a' temetkező Criptában &c.

Itt már meg kell állapotnom, mert szózatyát hallom a' Napnak: *rumpe sermonem: effluxit Clepsydra.* Had abba a' belzédet, ki folyt már az óra. Kezdek a' bucsúzáshoz mondván:

Búcsúdom leg elsőben-is tőled Felséges Auszriai Ház, kinek sok szép gráciái adományi attak vala az én Napomnak fényességessen ragyogó sugárokat. Fizesse Isten sok szép gráciáidat, kiket én bizony azzal kívántam meg-hálálnom, hogy soha bennem ecclipsist nem látal. Nevezet szerént pedig búcsúdom tőled hatodik Carolus Romai Felséges Császár, Magyar - Orizági, nem régen fel-kent Király jó kegyelmes Uram. Méltóztatásék Felséged arra emlékezni, minémű bizonyásigitt attam én áthatatos igaz hűségemnek a' bóldog emlékezetű Ferdinánd, Leopold, és József Felséges Császárokhoz, Felséged nagy nevezetű Eleihez! Ahoz képest vagy on egy alázatos instántiám: *propter servum tuum fac gratiam in tempore opportuno.* En érettem a' te hiv szolgáért, alkalmas időben cselekedgyék Felséged kegyelmességet az én két fiammal. Egyikkel a' már Felséged gráciájából Herczegi Méltóságban lévő Esterhás Mihállyal: Másikkal pedig úgy mint Felséged szolgálattára fegyvert kötő, 's-utolsó csep vérenek ki öntéséig magát feláldozni nem szánó Gróff Esterhás József Colonellussal! Nézek én itten a' Felséged dicsőségeskedő czimeres Sasára, és ha fabula-is a' régiéknél, hogy a' Sas Jupiternek kebelében rakta volt valaha féfzkét: De valóság az fok féle experienciákból, hogy a' Felsé-

ged dicsőségeskedő Sasra az Hatalmas Isten providentiájának kebelében helyeztette a' maga féfzkét. Azért kérlek azon, az én két kedves fiaim-is had talállyanak kedvet 's-helyt a' Felséged gráciáinak kebelében. Méltóztatásal szárnyaid óltalma alatt úgy kormányozni őket, hogy felőlők mint igaz atyafiúi szeretettek eleven példái felől méltán mondassák: *ecce quàm chara concordia fratrum!*

Búcsúdom tőletek-is Szentséges Romai Birodalomnak nagy Herczegi: Felséges Auszriai Monárchiának első Fejedelmei, fő fő Ministerjei, és néktek olly emlékezetes nagy dolgot mondok, a' minéműt mondanak vala Dariusnak a' Persák Királyának, a' Scythák követtyei, midőn Királyi ajándékul bé-mutatnák a' madarat; az egeret; a' békát, és az őt nyilat. Azt véli vala Darius, hogy ezek által a' példázó jelek által a' földön, vizen, egeken való birodalom igértetnek nékie. De másként magyarázá ezt Góbrías, a' Persák Generálissá, mondván: ezt akarják mondani ezzel a' Scythák: Ha a' Darius hivei ollyanok nem léfznek mint az égig repülő madarak: vagy mint a' földnek fenekét el járó egerek: vagy mint a' mély mocsáros tócsában el-rejtező békák, ezekkel az őt nyilakkal által verettetnek, és az hová igyekeznek vala, semmiképpen nem érnek. Alkalmaztatom e' dolgot, és mondom: Légyen tudtotokra nagy Herczegi, és Fejedelmi személyek, hogy ha az egekben röpültők-is: ha a' föld leg mellyeb fenekén laktok-is: ha a' tengereknek szélelségét által úzfizatokis: ha égen, földön, vizen uralkodtok-is, mint a' már meg nevezett állatok. soha ti. a' Scytháknál vég nélkül hatalmasan uralkodó halálnak őt nyilait el nem kerülitek, kikkel ő a' ti őt érzékenségtiker által ver-vén, titeket, a' mint im engemet-is, lábainak sámollyává téfzen. Javallom azért, hogy *memoraminis novissima vestra.* &c. végső dolgaitokról meg emlékezzetek.

Búcsúdom tőled is sok féle nyomorúságok, és veszedelmessen torló háborúságok által felette igen meg-szaggattatott édes Magyar Hazám! De nevezet szerént tőletek Szent István Királytól, Istenünk Annjának dedicáltatott örökségnek négy Nemes Státussai, erős Oszloppjai! Recognoscálhattatok, meg-ismérhettétek, hogy az én tisztimben tehetségem szerént el-járram. Meg-bocsálatok mindazonáltal, ha valamiben nem akarva hibát ejtettem volna! Most már tőletek el-váltomban; ennehány rendbéli Aryai intéfemet adom néktek, ha veszitek. Tanácslom, hogy Szent István első kerefztyén Királyunk által bé hozatott igaz hitünket hiven meg-tarcsátok: Ama' négy fark jófzágokat, Cardinalis virtusokat, kiken a' tisztetséges életnek rendi meg fordúl: kik által, mint a' Paradicsom négy folyó vize által, gyümölcsöztetnek a' népek: kiken a' jó cselekedetnek minden

alkotmánya épül, és fundalattik: kikből a' Respublikákban, es Országokban származnak a' különböző tiszteteknek nemei, előtettek vellelyetek szüntelen, és az elveztő, lelki ismérret rontó négy gonofzt, mellyek ezek: *odium, cupiditas, timor, amor*, magatoktól el-távoztasatok, mert ezek azok, a' kik a' tisztbéli személyeknél, *ponunt scandalum in equitate*. botránkozást téfznek az igazság szolgálatában. Ezek után azt-is ezetekben tartásatok a' nem régi mondását egy bölcsnek, hogy *iniquissimum est superiores in tributis colligendis esse gnaros: in hoc vero, utrum iustitia administretur subditis, esse ignaros*. Nagy Istentelenség a' tisztbéli embereknél, midőn az alattok való embereknek adóztatásában mesterek, és serények, de annak meg-tudásában, ha vallyon szolgálatik-e igazság az alacsony rendnek, túnyák, és restek. Végre tanácslom, és szívesen javallom, hogy, ha még tovább-is nem akartok veszni, Istentekhez, Királytokhoz, Hazátokhoz való hűségtekbe álhataratosán meg-maradgyatok. &c.

Búcsúdom tőled-is kedvelt Házastársamtól, atyámfiától, én általam szép állapotra fel-emeltetett Herczeg Afzfzonytól. Nem vélném, hogy az én Napom fényében botránkozást találtál volna. Ha képeztél volna-is felőlem olyat, hogy felhők közzé vettem volna magamat mint Nap te előtted, bizony másként tapasztaltad fokszorived léteemben hozzád való sűgározásimat. Mert miképpen (a' Plurarchus hagyománya szerént) egykorban a' Juno Isten afzfzony óltárára onnan fellyül a' Napnak lakásától minden kényszerítés-nélkül egy zöld fácska le esék, és magától mindgyárt meg-bimbózik, virágozik, s ezen dolog csendes egyyefségnek, békeségnek jeléül tartatik vala: úgy te-is kedves Társ, midőn oly vélekedésben vólnál, hogy talán többé nem fényeskednék néked a' te Napod, tőlem reád néző, és szeliden mosolygó Napodtól kényszerítés nélkül esék afzralodra egy zöld ág, mint valami Noë galambja szájában hozatot olaj ág, kire fokszori *Ave* vala írva, melly dolog az újonnan meg-virágzó veled való szép egyyefségemnek, és egyebeknek szép le csendesedésének bizonyos jele vala. Az hol belső szívbéli örömmömből illet mondek: *az én fészkeimben örömet halok-meg, és mint a' Pálma fa megfokafitom az én napjaimat.*

Job. 29.
18.

Allyatok elő itten már két rendbéli házasságomnak két szép gyümölcsői, Galántai Gróff Esterhás Mihály és József iffiú Urak. Tőletek búcsúztomban úgy adom áldáomat mint Isák Pátriárka adgya vala Jákóbnak: Jákób pedig Józsefnek. Leg elsőben te reád téfzem kezemet már Herczegségben lévő Esterhás Mihály kedves Fiam! s-mondom örömmel: *ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus*. Imé az én fiam illattya; mint a' tellyes mező il-

lattya, mellyet az UR meg-áldott! Itten igaz ofzrályból vedd Fiam magadnak az én Czimeremnek felét az Herczegi sűveget, az Griffet, és annak körmei között lévő rósákat. Ezek a' rósák, *caelestis benedictionis redolent gratiam*. Sok szép jószágok illattyaival illatoznak; mert a' mennyei áldásoknak kedvesége van vélek! Tudod-e, jó Fiam, miként meg-áldott vala engem az Isten? kit tulajdonitok a' kegyelem Istene bév kezűségének, s-mindenkori áitatoságim gyümölcsözésének. Azoknak az áldásoknak gazdagságát, és kincseit én tenéked hagyom, s-edgyütt azt-is javallom, hogy a' melly áitatoságokat látál, szemléltél az én cselekedetemben, ugyan azonoknak légy buzgó követője te-is. Néked adom Griffemet-is, azért hogy valamin a' Griff a' Scythiai kincsnek szorgalmatos őrzője, ama' ragadományokat szomjúhozó *Arimáspusok* ellen; *ungvibus & rostro, atque aliis armatus in hostem &c.* Ugy te-is mind a' te, s-mind az én jó hírűnknek, nevűnknek illattya, és a' te reád maradott Isteni áldásoknak gazdag kincsét szorgalmatosán őrizd-meg! Vagyon Isten után jó Páronufod, jó óltalom helyed. Páronufod dicsőséges Sz. Mihály Archangyal *Princeps militiae Caelestis* a' mennyei hatalmas lelkeknek őjedelme: oltalom helyed erődséged Fraknó-Várad, a' ki is még első fundamentum kövének bé-tételeben is Szent Mihály Archangyal *protectio*jának, oltalmának vagyon bé ajánlva. Ezen Várad *fit semper pietate munita*. Áitatosággal légyen mindenkor meg erőssítve; s bátorságos léfesz dolgaiban. Azomban te jó Fiam ölelkezzél itten a' te kedves hűvös társadhoz Margarita Defanna Márchionissához, a' kitőlis, mint tőled, egyaránt búcsúdom! Hallyatok-meg mind kerten áldó szavaimat: miképpen Héli mondgya vala Elkánának az Anna férjének: adgyon néked magot az UR ez Afzfzonytól: és meg-lárogatá Annát az UR, és méhében fogadá, és szülé Samuelt, a' ki felmagasztaltaték az Urnál. Ugy én is mondom néked kedves Fiam: áldgyon-meg tégedet az UR Isten! és adgyon néked férfi magzatot ez Afzfzonytól, a' ki-is mind éltedben, s-mind holtod után a' te Méltóságodban légyen fel-magasztaltatott az Urnál, és a' nemes Hazánál!

Itten immár te reád téfzem kezemet a' meg-áldásra, reám boruló s-engem meg-csókoló kedves Fiam, Gróff Esterhás József és áldalak mint Jákob Józsefet. Néked, s te benned kedves hűvös társadnak, adom ez én áldáomat: a' te Atyád Istene léfzen a' te segitőd, és a' Mindenható meg áld tégedet onnan fellyül az égnek áldásával. Adgyon Isten tenéked az égnek harmattyaiból, és a' földnek kövérségéből bévséget! Ezen áldáom után adom néked czimeremből az Oroslányt, körmei között látszó kardal, és rósákkal. Ezek tégedet illetnek mint hadi Colonellust. Az Oroslány, képe az erősségnek, ezzel

Lemma.

1. Reg.
2. v. 20.

Gen. 49.

Isten kedvében élén, és lévén, *ad nullum pavebis occursum.* Akár kivel is szembe menvén, meg nem rémül. A' kard pedig, azon érdeme-fékedő fegyver, mellyet én, és a' te hadakozó nevezetes Eleid szorossan magunkhoz övedzvé az Isten, Király, és Haza szolgálattában, nem csak szép Gloriákat, hanem halhatatlan érdemeket szerzettünk Tekéntetes Familiánknak. Ihen, jó Fiam, az hadakozó kard: *utaris mucrone paterno!* ez irás van rajta: *ex hoc, & in hoc gloria:* ebből, és ebben a' Dicsőség: Ugy vigyáz, jó Fiam, magadra, hogy ha ezzel henyéld, vagy gonoszúl élő lészefsz, *contra te est:* ellened vagy: ha ebben jutalmat érdemlő emberséget 's-vitézséget viselendész, *pro te est:* a' te hasznodra, gloriádra léfzen. Légyen rézéd a' czimeres Rósákban-is: ezeknek illatya micfodás? Szent Agoston D. azt mondgya: *bona fama, bonus odor.* a' jó hír 's-név jó illat. Tartsd elmédben a' rósának tulajdonságát, melly ez: hogy ő mind zöldes sengéjében, mind meg töresében, és meg száradásában-is meg-tartya illatját: *non perit odor,* azt példázza ez, hogy az igazán *virtuosus* ember, *in utraque fortuna,* mind jó szerencsés dolgokban, 's-mind szerencsétlen történetekben, a' jó hirt nevetálhatatosan meg-tartya. Ezen jó hír 's-név meg-tartásának egyik, és nem leg utólsó fundamentuma az léfzen, ha édes Bátyáddal az atyafiúi tekéletes szeretben 's-eggyeségben, allandóképpen meg-maradsz. Emlékezzél, jó Fiam, arra, hogy még eddig onnan volt dicsőséges a' te te Eleidnek nevezetes Haza, hogy üres volt a' pór parvarkodástul; mint az atyafiak közöt való köz jónak meg-fzaggatójától. Ne légyen ez után-is ebben más, ha Familiátoknak romlását nem akarjátok. &c.

Tract.
90. in
Joan.
Lemma.

Búcsúdom tőled is Méltóságos Monyorókeréki Gróff Erdődi György Uram házas tárfa, Gróff Esterhás Theresia kedves leányom, a' ki *inter ÆTHERIS ROSETA,* a' mennyei rósák között második házaságomnak egyik virága vagy! Meg vallom felőled azt a' dicsiretet, mellyet amaz atyai szeretettel, becsülléssel, hűséggel tellyes *Rubra* nevű jó erkölcsű leánzó felől mond a' szent Irás: *scit omnis populus, qui habitat intra portas urbis meae, mulierem te esse virtutis:* az én birodalmomnak kapui között lakó minden nép tudgya, hogy te jószágos cselekedetnek aszfzonya vagy, kit magam-is nem kevelésé tapaszaltam benned. Vehetted arra nézve te-is kedves Leányom éfzben az én hozzád sugározó Napomnak szép influxusait, az az: atyai kegyeségemnek bizonyos jeleit. El-válván immár tőled, *inaginem mortis meae consigno tibi:* az én halálomnak képét néked hagyom, arra kérvén tégedet, hogy miként a' Jephthe leányának minden esztendőben negyed napig való szomorú exequiákat, 's-émlékezeteket tartanak vala a' *Galaaditák* leányi, mert ő fel-áldoztatott vala attya fogadásából: Azon-

Ruth.
cap. 3.

Judic.

azonképpen te-is rólam, a' ki ennen magamat érettetek sokszori votumimban fel áldoztam, el nem felekezvén, minden esztendőben, bár csak akkor, mikor életem határarúl emlékezendész, Istenes imádságid között, irántam tarcs buzgó exequiákat szivedben! Aldgyon-meg tégedet az UR Isten ez életben! ez élet után pedig *ad ÆTHERIS ROSETA* a' mennyei rósák között, az honnan Esterhás Familiám szép virágos kertében bé-plántáltattál vala, örömdre vigyen-bé!

Búcsúdom tőled-is Néhai Gróff Esterhás Gábor kedves Fiamnak özvegy házas tárfa Gróff Traun Margaréta Kristina Aszfzony. Tudom én jól, hogy mostanság kettős a' te szomorúságod! mert nem sok idő alatt két nyíllal verettetett által a' te szived. Előbb Gróff Esterhás Gábor kedves hűtvösöd halálának; most pedig gondvifelő édes atyád helyett való jó atyádnak, Esterhás Pál Palatinus halálának nyilaival. Igy hozta ezt magával az élet, és halál Urának akarattya: a' meg-romlott természetnek szűksége. Hagyok tenéked halálom után egy Napot, melly Malachiás Prófétnál az igazság Napja: de azt a' Napot, mellynek közepében egy tövisből font Korona: annak pedig belső környületében egy Feszület látszik. A' tövissek az igaz özvegyeséget próbáló Istennek eszközei: A' kerészten meg feszült kép, annak képe, a' ki a' szenvedések tövissei fanyarú bökdözésfeinek édes vigasztalója, orvoslója. Ennek a' Napnak udvara alatt, és az ő kerész-tinek árnyéka alatt ha meg maradsz mint olyan özvegy, a' kinek tizteletet adni parancsol szent Pál: meg-tapaszalod valaha örömmel, hogy *fructus ejus dulcis guttur tuo.* az ő gyümölcse édescséges léfzen a' te szájad izinek.

Malach.
cap. 4.

1ad Tim.
cap. 5.

Búcsúdom tőletek-is immár Méltóságos Esterhás Familiának egein csillagzó szép Plánérák, és a' Familiának Tekéntetes töviskébe jelesen bé-öltatott nagy Familiák: Egyházi, és világi renden való Urak, és Aszfzonyok, néktek adattattak az Abrahám áldási, hogy birnátok a' földet! *fulgetis sicut stellae:* tündököltök mint a' szép csillagok az igaz hitben, és sok szép virtufokkal czimerézett, Isten, 's-emberek előtt való kedvelésben! *Ab gaudium meum, & corona mea!* én örömm, és én koronám! én titeket háromra kérek, tudnia-illik: *charitate, concordia, auxilio, invicem supportate!* szeretben, eggyeségben, segítségben egymásnak használyatok! Az elsőre oktat Sz. Gergely Pápa mondván: *Ut enim multi arboris rami ex una radice prodeunt, sic multae virtutes ex una charitate generantur.* Valamint hogy a' gyümölcsös fának sok ágai egy gyökérről ágaznak: úgy a' sok jószágok az egy szeretből származnak. A' másokra őfztöndöz imez mondása a' régi Bölcsnek: *concordia res parvae crescunt; discordia maxima dilabuntur.* Az eggyeség a' kicsiny dolgoknak nagyra nevelője; ellenben pedig az e-

Gen. 28.

Philip. 4.

Homil.
27. in E.
vapg.

F

gyencet-

gyeneltenség a' nagy dolgoknak-is meg-kiffibbitője. Az harmadik-ra példát adnak a' Szarvakok, kik által akarván úszni a' nagy sebessen folyó vizen, az elsőnek a' második, a' másíknak az harmadik, az harmadik a' negyediknek &c. hátára teszik szarvaikat, és így *unius viribus* egy mást segítő erővel meg-segítvén egy-mást az úzfásra, szerencsésen kelnek által a' vizen. Ah jó Atyámfiai! kedves Véreim! sok veszedelmes folyó-vizek vannak ebben az hamis világban! ebben a' tündér föld kerkségében: egymás segítségével kell azon által kelnetek. Jusson elzetekben kedves Atyámfiai, miként kívántam én segíteni az Ésterhás Familiának magában ugyan Nemes, de némelly részeiben csak erőtlen 's-gyenge ágait, hajtoványait, óltoványait, hogy erősdgyenek, virágozzanak, gyümölcsözzenek. Cselekedgyétek ti is azont egymással, kiknek bé-fejezésére igen javallom, hogy *fiis unum cor, & una anima*. Legyetek minden dolgaitokban egy szív, és egy lélek &c.

Búcsúzom tőletek-is Napom Udvarátul, fokképpen meg-világosítató Nagyságos Urfiak, Tekéntetes Fő rendbéli Iffiak: Nemes-séggel, tudománnyal, egyszerű 's-mind tündöklő édes Magyar Hazánk vérei. Kik Udvaromnál, Kanzellariámnál, asztalomnál mint az égi csillagok a' Naptól, úgy vetétek ti én tőlem, az az: *de plenitudine mea* a' jó erkölcsök 's-tudományok világosságát: hogy így mind külső, 's-istrid bűs. Tattományokban, Respublikákban magatoknak nyert kvalitásokkal becsületes tisztetekre, 's tisztos becsületekre, alkalmasok-bak lennétek. En úgy aránzom alig volt valaki, a' ki *abscondisset se a calore meo*: az én Napom melege előtt magát el-rejthette volna. Édes barátim, kedves hívéim, ezért nekem semmivel mással nem tartoztok; hanem imádsággal, és még életben fenn álló, 's-élő Familiám csillagjainak illendő háladatát.

Búcsúzom tőletek-is engem híven szolgáló, mellettem szerencsésületekben, 's-veszedelmes údók mostohaságiban, álhatatos békeséges júnellel meg-maradó kedves tisztém, jámbor hiv szolgálmai tőletek-is édes Hazánk fokképpen való el-pufztulásából, sok nyomorúságok serhes inségét velem együtt zúgolódás nélkül el-szenvedő jobbágyim, polgárim! Ha igazat akartok mondani, meg-valhattátok, hogy kegyes, irgalmas, szánakodó, párt-fogó Uratok voltam! és miképpen az égen járó Nap az ő inffluxússáival, hasznossan munkálkodó erejével a' izöldöknak, mezőknek, termő fának, 's-más féle teremtetett állatoknak nevedékénység, termedékénység hozó lelket szottott adni; úgy én is minnyájatoknak, az én Napom ereje, 's-tchetsége szerént minden jóra, és haszonra fejedelmet attam. Ne legyetek jó-tetemért háladatlanok; hanem utánnam való jó emlékezettel, 's-maradékimhoz való igaz hűséggel hállályátok-meg. Búcsú-

Pfal. 18.

Simile.

Búcsúzom mind közönségesen tőletek Egyházi, és világi Meltóságok: minden Statusbéli nagy Rendek, kik mellettem édes Hazám javára való nagy dolgaimban, titkaimban, fáradozásimban, okos, bölcs, Istenes tanács-adó világosító Plánétáim vóltatok! Tőletek-is Nemes, és nemtelen renden lévő személyek, kik exequiáimnak tisztetéségére ide fáradni, nem átalottátok. Köszönöm elsőben a' ti hozzám való nagy emberségteket! Azomban azon-is kérlek minnyáitokat, hogy ha tisztelmben valamely údóbéli sullyosító, vagy könnyebítő circumstántiák szerént, én tőlem meg-bántóztatok volna nem akaratom szerént, az Istenért nekem meg-bocsássatok! Akár kik legyetek ezen a' világon, példámon tanulhattok, melly szép tisztetekben, méltóságoskodtam; melly sok szép találmányokban gyönyörködtem; mindeneket, valamikre szorgalmatossággal; gondal, költséggel érkezhettek, meg-miveltem: és imé azokon kívül, a' miket Istennek dicsőségére miveltem, tőlem mindenek el-maradtak, a' mi több, magam-is, a' ki ez Országban egy valaki vóltam, már nem vagyok. Ti-is Egyházi, és világi Rendek, ezen az-úton, ezen a' pálya határán végeződtök-el, csak azon eggyel szerencsésen, ha údvőségesen. Mellynek kedvéért (mivel minden egyebemtől már el-hagyattattam) hagyok néktek egy-órát, és gyűrűt Testamentomban. Az órának mutatóját, az halál igazgattya. Az őrző Angyal pedig újjával intvén imez szókat mongya: *quâ horâ non putatis*, a' melly órában ingyen sem vélitek! jelen van az halál. Az gyűrű éppen mássa ama' nagy emlékezetű őtődik Karolus Császár gyűrűjének, melly az órának minden ütésére, meg-böki, vagy szúrja az ember újját, és a' midőn a' Napnak 's-
 éjnek 12. órájára emlékeztet, ezt adgya elménkben: *ex his una* ezek
 közzül egy léfzen kinek kinek élete határa. Azért kinek-kinek ez
 tőlem tanácsa: *omni momento finem appropriare memento!* minden szem-
 pillantást úgy tartsd, mint életének utolsó szempillantását. Ugy
 élyen ki-ki, hogy élete végén szerencsés órát érjen, és az őtök
 bölcdogságban, dicsőséges Isteni szin látást nyerjen.

A M E N!

Lemma. Pungen-do docet

MATICA SLOVENSKA
MARTIN

MS Ba Pe Jr 3533₆
SOL MYSTICUS